

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (PvdD)

(d.d. 4 januari 2018)

Nummer

3358

Onderwerp

Sociale problematiek boeren door schaalvergroting
agrarische sector

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Op het platteland zijn veel ontwikkelingen gaande, die van grote invloed zijn op het welzijn van agrariërs en hun dieren. Door schaalvergroting en nieuwe richtlijnen zullen naar verwachting de komende jaren duizenden boeren stoppen. De op handen zijnde veranderingen zijn zo groot dat de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) alarm heeft geslagen, omdat in ons land 27 miljoen vierkante meter aan agrarische bebouwing leeg komt te staan¹. Daarnaast dreigen investeringsbedrijven het platteland over te nemen.

Veel kleinere boerengezinnen komen in financiële moeilijkheden en/of hebben problemen op het gebied van erfopvolging. Daarmee samenhangend neemt ook psychosociale problematiek toe. In andere provincies, zoals Gelderland en Overijssel zijn provincie en gemeenten actief aan de slag gegaan met het veelal verborgen leed bij boeren

Dit is mede ingegeven vanwege incidenten in Ruurlo en Ewijk, waar boeren honderden varkens en koeien hadden laten sterven doordat de persoonlijke problemen hen boven het hoofd waren gegroeid.²

Naar aanleiding van de bovenstaande toelichting legt de Partij voor de Dieren de volgende vragen aan u voor.

1. A) *Bent u op de hoogte van sociale/psychische problematiek op het platteland, met name onder agrariërs? Zo ja, wat is omvang en wat is uw inschatting van deze problematiek in Zuid-Holland?*
B) *Is er al een vangnet dan wel actief beleid om boeren en hun familie te helpen? Zo nee, bent u bereid om samen met gemeenten een onderzoek te starten naar de aard en omvang van de problematiek, en daar vervolgens beleid op te formuleren?*

¹ <http://www.dvhn.nl/economie/NVM-pak-%E2%80%98agrarische%E2%80%99-leegstand-aan-22630004.html>

² <https://www.gelderlander.nl/achterhoek/boer-die-aan-de-grond-zit-vinden-venoacute-enoacute-r-het-drama-dat-is-de-kunst-br-a86e8421/>

Antwoord

Wij hebben geen aanleiding te veronderstellen dat in Zuid-Holland geen sociale en psychische problemen bestaan onder agrariërs.

Ons komen echter geen afzonderlijke gevallen ter ore. Wij kunnen dan ook geen schatting maken van de omvang van deze problematiek.

Wij kennen in de provincie geen specifiek vangnet met het oog op deze problematiek. Een boer met sociale en psychische problemen kan deze zonodig bespreken binnen zijn eigen sociale omgeving (familie, kerk), zijn agrarisch netwerk (bedrijfsadviseur, belangenorganisatie) of via de reguliere kanalen in de gezondheidszorg (huisarts) of de hulpverlening (gemeente). We zijn ons er echter van bewust dat een boer dit mogelijk niet gemakkelijk doet en dat hun psychische, sociale en financiële nood dan vaak stil leed blijft.

Een dergelijke problematiek zal zich ook voordoen in andere sectoren dan de agrarische sector en bij andere ondernemers dan boeren.

Deze problematiek ligt op het domein van sociale kwaliteit op het platteland. De gemeente is als meest nabije overheidslaag de aangewezen overheidspartij op dit domein te zijn en te handelen. Wij zullen dan ook niet een dergelijk onderzoek starten en daar vervolgens beleid op formuleren.

2. *Heeft u mogelijke psychische, sociale en financiële nood bij agrariërs voorzien bij de toenemende schaalvergroting in de agrarische sector? Kunt u dit nader toelichten? In hoeverre gaat u bij het opstellen van toekomstig beleid rekening houden met dergelijke gevolgen?*

Antwoord

Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen zeer bepalend zijn voor de omstandigheden waarin een bedrijf of een individu verkeert. Ze kunnen kansen bieden en ontwikkeling en vernieuwing brengen. Soms hebben ze een schaduwzijde en dan kunnen ze psychische, sociale of financiële nood met zich meebrengen op het persoonlijk vlak of in een onderneming.

Schaalvergroting in de agrarische sector is één van deze maatschappelijke ontwikkelingen. Het gestaag afnemend aantal agrariërs, ook in Zuid-Holland, maakt deze schaalvergroting duidelijk.

Ons landbouwbeleid heeft verduurzaming als kernbegrip en het is gericht op een in alle opzichten volhoudbare landbouw. Hierbij beoordelen wij maatschappelijke ontwikkelingen op hun betekenis voor de agrarische sector zodat wij zonodig hierop kunnen reageren of anticiperen.

3. *Ziet u (bij voortschrijdend inzicht) kansen om de werkgelegenheid en bestaanszekerheid onder agrariërs te vergroten, middels stimulering van kleinschalige bedrijven die zich onderscheiden op gebied van dierenwelzijn, transitie naar meer plantaardig voedsel, duurzaamheid en biodiversiteit? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke maatregelen gaat u inzetten en wanneer?*

Antwoord

Provinciale Staten hebben in 2016 het Ambitiedocument InnovatieAgenda Duurzame Landbouw vastgesteld voor de grondgebonden landbouw. Dit stelt dat duurzame innovaties de route bieden naar een duurzame en sterke landbouw. Een duurzame en

sterke landbouw komt niet alleen milieu en leefomgeving ten goede, maar draagt ook bij aan economische en sociale toekomstbestendigheid van de sector en van het afzonderlijke bedrijf.

Een agrarisch bedrijf dat hierin wil en kan meegaan, kan zo beter het hoofd bieden aan de onzekerheid die inherent is aan maatschappelijke ontwikkelingen en aan ondernemerschap.

Wat uiteraard niet inhoudt dat een ondernemer dan ook is gevrijwaard van (stil) leed op psychisch, sociaal of financieel terrein. Ondernemerschap blijft immers verbonden met risico's.

4. *Er is sinds kort een stoppersregeling voor varkensboeren en in februari ging een stoppersregeling voor melkveebedrijven van start. Van deze laatste is bekend dat het een doorslaggevend succes was. Kunt u ons aangeven hoeveel varkenshouders en melkveeboeren gebruik hebben gemaakt van deze mogelijkheid in onze provincie? In hoeverre leidt dit volgens u tot verdere schaalvergroting?*

Antwoord

Het rijk reserveert op basis van het regeerakkoord 2017-2021 financiële middelen voor een warme sanering van de varkenshouderij in belaste gebieden. Deze regeling dient nog te worden opgesteld.

In 2017 is de (rijks) Subsidieregeling bedrijfsbeëindiging melkveehouderij van kracht geweest. Het rijk heeft om redenen van bescherming van persoonlijke gegevens en van bedrijfsgegevens niet bekend gemaakt welke agrariërs van deze regeling gebruik hebben gemaakt. Op dit moment wordt in interprovinciaal verband onderzocht of deze gegevens alsnog met provincies kunnen worden gedeeld.

Het valt te voorzien dat de agrarische gronden van stoppende bedrijven op enig moment in bezit komen van bestaande agrarische bedrijven. Aldus ontstaat schaalvergroting.

5. *Bent u het met de Partij voor de Dieren eens dat verdergaande schaalvergroting in de melkveehouderij juist leidt tot verdere industrialisatie (met monoculturen van raaigras en snijmaïs) en daardoor voortschrijdende verschraling van de natuur? Zo nee, kunt u goed onderbouwd aangeven waarom niet?*

Antwoord

Schaalvergroting in de grondgebonden landbouw doet zich al sinds lange tijd voor, ook in Zuid-Holland. Schaalvergroting leidt niet op voorhand tot intensivering; schaalvergroting kan juist ook versterkend zijn voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw en dus voor de biodiversiteit. Wij onderschrijven dan ook niet de opvatting dat er een onmiddellijke relatie bestaat tussen schaalvergroting en verschraling van de natuur.

6. *Wat is uw visie (mede naar aanleiding van het in 2017 verschenen rapport 'De opgave van Vrijkomende Agrarische Bebouwing in de provincie Zuid-Holland') ten aanzien van de grote hoeveelheid agrarische bebouwing die in onze provincie leeg zal komen te staan?*

Antwoord

Het huidige provinciale beleid biedt eigenaren en gemeenten de ruimte om in te zetten op transformatie van vrijkomende gebouwen naar een nieuwe functie die passend is binnen de ruimtelijke context en (milieu)regelgeving. Daarbij is behoud of verbetering

van de omgevingskwaliteit het uitgangspunt. In het licht van de diversiteit van het landelijk gebied, kan dat ruimte bieden voor diverse functies.

Dat sluit aan bij het beeld van de agrarische sector en gemeenten zelf die transformatie van vrijkomende gebouwen zien als kansrijke oplossing voor de opgave.

7. *Bent u het met de Partij voor de Dieren eens dat de functie van het buitengebied hiermee ook verandert en dat een functie als ‘wonen’ en ‘natuur’ meer centraal zouden kunnen komen te staan? Bent u voornemens hier nieuw beleid voor te ontwikkelen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Zie de beantwoording bij vraag 6.

8. *Ziet u bij de leegstand ook kansen om iets voor de biodiversiteit te betekenen (zoals bijvoorbeeld gronden teruggeven aan natuur, ‘verwildering’ van gebouwen om habitats te creëren voor vleermuizen, kerkuilen e.d.). Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke plannen hebt u hiervoor?*

Antwoord

Biodiversiteit kan kansen opleveren voor leegstaande gebouwen, maar het is aan de eigenaar van de gebouwen om een nieuwe invulling te geven aan leegstaande panden. In antwoord op vraag 6 is aangegeven dat de provincie de gemeenten mogelijkheden biedt voor transformaties die passend zijn binnen de ruimtelijke kwaliteitscontext en (milieu)regelgeving.

De provincie heeft zelf ook een aantal leegstaande agrarische gebouwen in bezit. Deze zijn in het verleden verkregen bij aankoop van agrarische bedrijven (grond en gebouwen) en liggen niet in natuur- of recreatiegebied.

De gronden worden als (ruil)grond ingezet om de natuurdoelen te realiseren. De gebouwen worden, eventueel met herontwikkeling en herbestemming, verkocht en de verkregen middelen zijn voor financiering van het NatuurNetwerk Nederland.

In een enkel geval zijn er mogelijkheden om via (tijdelijk) beheer aandacht te geven aan vergroting van de biodiversiteit. Onlangs hebben de gemeente Cromstrijen en de provincie samengewerkt bij de totstandkoming van een ‘Natuurhuis’. Een woning kon van de sloop worden gered voor de aanwezige huiszwaluwen en de gewone dwergvleermuis³.

Den Haag, 30 januari 2018

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. J.H. de Baas

drs. J. Smit

³ <https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/@19842/eerste-natuurhuis/>